

Cserba Veronika:

A szellemi tulajdon és a doménnév-regisztráció érintkezési felületei

Bevezetés

I. A doménnevek rendszere

II. Érintkezési felületek a szellemi tulajdonvédelemmel

III. A doménnév-regisztráció és szellemi tulajdon közötti konfliktusok

Összefoglalás

Bevezetés

Az információs társadalom megjelenése és az elektronikus kereskedelem elterjedése egy határok nélküli világot nyitott meg a felhasználók előtt, és egyúttal jelentős kihívások elé állította a szellemi tulajdon valamennyi területét. A digitális technológia rohamos fejlődése, illetve az új digitális környezet kialakulása nélkülözhetetlenné tette a szellemi tulajdonvédelmi jogszabályok korszerűsítését, mind a szerzői jog¹, mind az iparjogvédelem² terén. Az információs társadalom és az elektronikus kereskedelem környezetében szűkebb viszonylatban már maga az internet működése is új típusú kérdéseket vet fel. Az internetes honlapok tartalmával kapcsolatos és a különböző, az internet alkalmazásához fűződő technikai megoldások (pl. metatag, caching) okozta problémák mellett a doménnevek rendszere is fontos kihívásokat jelent a szellemi tulajdonvédelem szempontjából. Bár a doménnevek regisztrációjakor adódó problémák korán előtérbe kerültek, és így ezek ellensúlyozására mára már több megoldás is létezik, a kérdés mind a mai napig nem veszített aktualitásából. Az internet és a doménnevek okozta új dimenziójú kihívásokra válaszolva a Szellemi Tulajdon Világszervezete (WIPO) kezdeményezésére 1998-ban elindult egy széles körű konzultációs folyamat a doménnév-rendszer és a szellemi tulajdon viszonyáról.³ A folyamat eredményeit összesítő, 1999. április 30-án közzétett zárójelentés számos hasznos ajánlást tartalmaz a doménnév-rendszer és a szellemi tulajdon közötti problémák feloldására. A zárójelentés elsősorban a védjegyekre összpontosít, mivel a konzultációk során világossá vált, hogy a doménnevek leginkább a szellemi tulajdon ezen fajtájával kerülnek konfliktusba. A WIPO ajánlásai jelentős befolyást gyakoroltak a doménnév-rendszer további alakulására, kiváltképpen a vitarendezési és regisztrációs szabályok tekintetében. Többek között a jelentésben megfogalmazott ajánlások alapján került elfogadásra 1999 októberében az Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) egységes vitarendezési eljárása, az ún. „Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy” (UDRP). Mindazonáltal, mivel a konzultációk során több olyan fontos kérdés is felmerült, amelyek nem élveztek prioritást, de ugyanakkor nyilvánvalóan további tanulmányozást igényeltek, 2000. július 10-én a WIPO megindította a második, doménnevekkel kapcsolatos konzultációs folyamatát⁴, amely elsősorban a személynevekkel, egyes gyógyszerészeti termékek elnevezésével, nemzetközi szervezetek nevével, földrajzi megjelölésekkel és kereskedelmi nevekkel foglalkozott. A második folyamat zárójelentése 2001. szeptember 3-án került közzétételre, az abban megfogalmazott ajánlásokkal a továbbiakban a WIPO Védjegy, Minta és Földrajzi Árujelző Állandó Bizottsága foglalkozott bővebben. A WIPO doménnevekkel kapcsolatos kezdeményezései nagymértékben hozzájárultak a doménnevek és a szellemi tulajdon közötti

---

¹ a WIPO Szerzői Jogi Szerződése, a WIPO előadásokról és a hangfelvételekről szóló Szerződése

² Szabadalmi Jogi Szerződés, Szingapúri Védjegyjogi Szerződés

³ First WIPO Internet Domain Name Process, <http://arbiter.wipo.int/processes/process1/index.html>

⁴ Second WIPO Domain Name Process, <http://arbiter.wipo.int/processes/process2/report/index.html>

kapcsolat feltérképezéséhez. A doménnév-regisztráció és a szellemi tulajdon érintkezési felületeinek feltárásához első lépésként a doménnév-rendszer jellegzetességeit célszerű megvizsgálni, mivel ezek a sajátosságok segítenek megérteni a doménnevek és a szellemi tulajdon különböző fajtái között kialakult viszonyokat. Mint az a WIPO-konzultációk zárójelentéseiből is kitűnik, ezek a viszonyok leginkább konfliktusok formájában jelentkeznek.

I. A doménnevek rendszere

A doménnevek összetett rendszerének és a szellemi tulajdonhoz való viszonyának megértéséhez elsőként a doménnév szerepét, majd a regisztráció alapelveit szükséges tisztázni.

1.1. A doménnév

A doménnevek eredetileg egyszerű címek, amelyek az internetes hálózatba kapcsolt gépeket, a hálózat állomásait azonosítják. Alapvetően erre a célra egyedi számcsoportok – ún. Internet Protocol (IP) címek – szolgálnak, de mivel a számokról a hálózat részterülete, tartománya (a domén) nem ismerhető fel, létrejött a címek betűkkel jelölt változata is, az ún. tartománynév-rendszer, vagy doménnév-rendszer (Domain Name System). A doménnevek szerint megadott címet a DNS-szerver fordítja vissza automatikusan számokká. A felismerhetetlen számsort felváltó, könnyebben értelmezhető doménnevek elérhetőbbé tették a felhasználók számára az internetes hálózatot, és ezáltal elősegítették az elektronikus kereskedelem elterjedését. A doménnév-rendszer több név hierarchizált csoportosítására épül. Ez azt jelenti, hogy valamennyi doménnév karaktersorozatból tevődik össze, amelyeket pontok választanak el. A doménnév jobb szélén található karaktersorozat az ún. felső szintű domén. A felső szintű doméneket (Top Level Domain – TLD) két részre oszthatjuk⁵: az általános⁶ felső szintű doménekre (gTLD), valamint az országcódok⁷ (ccTLD) felső szintű doménjeire. A felső szintű doménekhez kapcsolódnak az internetes címekben a felső szintű domének bal oldalán található másodsztintű domének, amelyek akár harmadsztintű doménekre is lebonthatók, és általában magát az internetcím tulajdonosát azonosítják. Ebből kifolyólag a másodsztintű doménnevek gyakran megegyeznek a felhasználó kereskedelmi nevével vagy védjegyével. Mindebből kitűnik, hogy a doménnév elsődleges funkciója az azonosítás. A gyakorlat során az egyszerű cím helyett egyre inkább a név kereskedelmi jelentősége került előtérbe, és a doménnév mára az üzleti azonosítók egyik típusává vált. Az ügyfél szempontjából a legegyszerűbb megoldás az, ha üzleti partnerét egy olyan néven tudja elérni, amelyet már eddig is az érintett vállalattal, termékkel vagy szolgáltatással társított. A legkézenfekvőbb megoldásnak tehát az adott cég kereskedelmi nevének vagy védjegyének doménnévként való használata tűnik. Következésképpen a doménnevek legfontosabb funkciója manapság már nem a számítógépek interneten keresztül történő összeköttetése, felismerése, hanem elsősorban egy cég vagy vállalkozás interneten való minél egyszerűbb elérhetősége,

---

⁵ A két említett felső szintű domén-típuson kívül létezik egy speciális felső szintű domén, a .arpa (Address and Routing Parameter Area), amelyet kizárólag az internet infrastruktúrájához kapcsolódói műszaki célokra használnak. A domént az Internet Architecture Board útmutatásai alapján az Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) kezeli. A .arpa alatt öt másodsztintű domain létezik.

⁶ .aero, .biz, .cat, .com, .coop, .edu, .info, .int, .jobs, .mil, .mobi, .museum, .name, .net, .org, .pro és .travel.

⁷ Jelenleg több mint 240 olyan felső szintű domén működik, amely országokhoz vagy meghatározott területhez kapcsolódik. Az Európai Unió területét jelölő .eu alatt 2006. április 7-től nyílt meg teljes körben a regisztrációs lehetőség.

jelenlétének hirdetése. Ez azonban, amint ezt az alábbiakban látni fogjuk, számos egyéb problémát vet fel.

1.2. Doménnév-regisztráció

Mint láttuk, a doménnevek ma már üzleti szempontból is fontos szerepet töltenek be. Ezért különösen fontos, hogy a nevek nyilvántartása, kezelése bizonyos meghatározott keretek között történjen. Mindegyik felső szintű domén működtetéséért egy-egy adott szervezet felelős, amely feladata egyúttal a doménhez kapcsolódó nevek regisztrálásával kapcsolatos tennivalók ellátása is. A ccTLD-k esetében a kijelölt szervezetek az érintett ország, illetve terület sajátosságainak, jogszabályainak megfelelően végzik a domének kezelését. A gTLD-k két külön csoportba sorolhatók, attól függően, hogy kapcsolódik-e hozzájuk ún. „szponzor”, vagy sem. A megkülönböztetés arra utal, hogy egyes domének nem mindenki számára nyitottak, hanem egy bizonyos – általában szakmai – kör részére vannak fenntartva. A „szponzorált” gTLD-k (.aero, .cat, .coop, .jobs, .mobi, .museum, .pro, .travel, .tel⁸) speciális eseteiben egy, az adott közösséget, szakmai kört képviselő szervezet (szponzor) felelős a működési szabályzat kialakításáért és az érintett domének felügyeletéért. Ezekben az esetekben a domén adminisztrálására és ezen belül a doménnevek regisztrációjára vonatkozó szabályokat az adott körre jellemző elvek és sajátosságok határozzák meg. Bizonyos tekintetben ezek az általános felső szintű domének hasonlóak az országkódok felső szintű doménjeihez, mivel valamennyi egy meghatározott – földrajzi vagy szakmai – közösség érdekében működik. A „nem szponzorált” felső szintű doméneket általában közvetlenül az internetes társadalom által kidolgozott általános szabályok alapján adminisztrálják. Mindebből kitűnik, hogy sokrétűségükből adódóan a felső szintű domének működését eltérő szabályok, szabályzatok alakítják. Ugyanakkor léteznek olyan általános elvek és szabályok, amelyeket mindegyik doménregisztrációs eljárásban alkalmaznak. A különböző rendszereket összehasonlítva megállapítható, hogy a regisztrációs eljárás alapjai valamennyi doménél hasonlóak (pl. a bejelentő a kiválasztott névre vonatkozó igényét egy regisztrátorhoz nyújtja be, a bejegyzett doménnévhez kapcsolódó információt egy publikus adatbázis tartalmazza). A doménnév-rendszer egyik legfontosabb alapelve, hogy minden felső szintű domén alatt másodszintű doménként egy adott név csak egyszer létezhet. Mindez a doménnév azonosító funkciójából adódik, és e tekintetben a szellemi tulajdonvédelmi formákkal összehasonlítva a doménnevek regisztrációja leginkább a védjegyek lajstromozásához hasonlítható. Ehhez az alapelvhez kapcsolódik az a másik uralkodó szabály, hogy a doménnevek regisztrálása általában az elsőbbségi – az ún. „first come first served” – elv alapján működik, tehát egy adott doménnevet annak az igénylőnek a javára regisztrálnak, amelyik a legelsőként nyújtotta be erre vonatkozó kérelmét. Az általános szabályokat mindazonáltal sok esetben kísérik korlátozások és kivételek, amelyek a leggyakrabban az elsőbbségi elvet érintik. A korlátozások célja általában a más, korábbi jogok jogosultjainak védelme, azaz annak elkerülése, hogy a regisztrált doménnév ütközésbe kerüljön mások jogaival. Ez a helyzet a szellemi tulajdon tekintetében leginkább a védjegyeket érinti, mivel a hasonlóságokból adódóan a megjelölések között itt a legnagyobb az érintkezési felület. Mindemellett az ütközés lehetősége más területeken is felmerül.

---

⁸ A .tel domént az ICANN 2006 májusában hagyta jóvá új felső szintű doménként, jelenleg még nem működik.

II. Érintkezési felületek a szellemi tulajdonvédelemmel

A szellemi tulajdon fogalma hagyományosan elsősorban a szerzői és szomszédos jogokat, a szabadalmakat, a védjegyeket, a használati és a formatervezési mintákat öleli fel. Jellegükből adódóan a doménnevek leginkább – de nem kizárólagosan – a védjegyekkel ütköznek.

2.1. A doménnevek és a védjegyek kapcsolata

A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény indokolása szerint „a védjegy az árujelzők legfontosabb fajtája. A védjegy mint árujelző az egyes áruk és szolgáltatások azonosítására, egymástól való megkülönböztetésére, a fogyasztók tájékozódásának előmozdítására szolgál.” Az indokolás felsorolja a védjegyek leglényegesebb funkcióit. Ennek megfelelően a védjegyek elsősorban az egyes áruk és szolgáltatások más áruktól és szolgáltatásoktól való megkülönböztetését teszik lehetővé. Másrészt kapcsolatot teremtenek az áru és annak gyártója, a szolgáltatás és annak teljesítője között. A védjegy tehát azonosító, megkülönböztető szerepet játszik: meghatározott árukat, termékeket vagy szolgáltatásokat meghatározott előállítókkal, vállalatokkal, szolgáltatókkal kapcsol össze. Szintén fontos szerepet játszhat a védjegy a reklámozásban, valamint a minőség jelzésében, mivel az előbbieken említett kapcsolatból kifolyólag a vállalat, a szolgáltató érdekévé válik a védjeggyel ellátott termékek és szolgáltatások jó minőségének biztosítása. Az indokolás végezetül kiemeli a védjegyek szerepét a technológia és a know-how átadásának, valamint a licencforgalmak előmozdításának tekintetében. Mint arra az indokolás is rámutat, a védjegy különböző funkcióit csakis a jogi védelem segítségével töltheti be. A védjegyoltalom kizárólagos jogot biztosít a jogosultnak a védjegy használatára, aminek egyik alapvető feltétele a megjelölés lajstromozása. Összevetve a védjegyek és a doménnevek eddig vizsgált jellemzőit, számos hasonlóságot észlelhetünk a két fogalom között. Mindkettő lényeges funkciója az azonosítás, megkülönböztetés, a kapcsolat megteremtése a termék vagy a szolgáltatás és az azt kínáló előállító, forgalmazó vagy szolgáltató között. Mind a doménnév, mind a védjegy individualizál, és mindkettő bizonyos mértékig egyedi (adott áruosztályok vagy felső szintű domének vonatkozásában). A védjegyeket és a doménneveket is nyilvántartásba veszik (lajstromozzák, illetve regisztrálják). Mindemellett számos eltérés is létezik a két fogalom között. Így pl. míg a védjegyekről jogszabály által elismert, hivatalos nyilvántartás készül, addig a doménnevek regisztrálását magánszervezetek végzik. A doménnevek egy globális rendszer elemei, miközben a védjegyoltalom alapján véve territoriális szintű jogrendszerekhez kapcsolható. További különbségnek tekinthető, hogy a megkülönböztető képesség a védjegy lajstromozhatóságának egyik alapvető feltétele, ezzel szemben a doménnév elfogadásához elegendő, ha csupán egy karakterrel különbözik egy már létező névtől. A védjegyek és a doménnevek között létező, aránylag széles érintkezési felület magyarázza azt, hogy napjainkban a kettő funkciója gyakran „felcserélődik”. Így rendkívül elterjedt gyakorlat, hogy a védjegyjogosultak internetes jelenlétükhöz védjegyeiket használják doménnévként. Mindemellett, napjainkban már a szokásos „védjegy regisztrálása doménnévként” helyzet fordítottjával is egyre gyakrabban találkozunk, azaz egy új védjegybejelentés tárgya egy már létező doménnév. A Magyar Szabadalmi Hivatal által vezetett védjegylajstrom számos ilyen megjelölést tartalmaz.⁹ Megjegyzendő azonban, hogy egy regisztrált doménnév önmagában nem jelent jogalapot arra, hogy minden további feltétel nélkül védjegyjogi oltalmat is nyerhessen, hanem természetesen meg kell felelnie a védjegyek lajstromozási feltételeinek.

⁹ Pl: <http://www.roland-garros.com>, WWW.HOLNAP.HU

2.2. A doménnevek és a földrajzi árujelzők kapcsolata

A szellemi tulajdon különböző formái közül sajátosságaik miatt a doménnevek leginkább a védjegyekkel állnak kapcsolatban. A doménnév-regisztráció azonban, bár talán kisebb mértékben és kevésbé feltűnő módon más területek, így a földrajzi árujelzők vonatkozásában is vet fel kérdéseket. A védjegyekhez hasonlóan a földrajzi árujelzők is az áruk megkülönböztetésére szolgálnak, azonban azokat nem egy adott vállalathoz kapcsolják, hanem egy adott földrajzi egységhez. Ami a magyar jogszabályt illeti, a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény 103. §-a szerint „földrajzi árujelzőként oltalomban részesülhet a kereskedelmi forgalomban a termék földrajzi származásának feltüntetésére használt földrajzi jelzés és eredetmegjelölés”. A törvényi meghatározás értelmében „a földrajzi jelzés valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott vagy előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője lényegileg ennek a földrajzi származásnak tulajdonítható”. A földrajzi árujelzők másik fajtája az eredetmegjelölés, amely „valamely táj, helység, kivételes esetben ország neve, amelyet az e helyről származó – a meghatározott földrajzi területen termelt, feldolgozott, illetve előállított – olyan termék megjelölésére használnak, amelynek különleges minősége, hírneve vagy egyéb jellemzője kizárólag vagy lényegében az adott földrajzi környezet, az arra jellemző természeti és emberi tényezők következménye”. A földrajzi árujelzők tehát az áru származására utalnak és a jogosultak mindazok a természetes és jogi személyek, akik az árujelzőben feltüntetett földrajzi területen olyan terméket termelnek, dolgoznak fel vagy állítanak elő, amelynek megjelölésére a földrajzi árujelzőt használják. A magyar jogszabály szerint emellett a földrajzi árujelzőnek a származás feltüntetése mellett a minőséggel is szoros kapcsolata van, éppen ezért e megjelölések használatára csak azok szerezhettek jogot, akiknek termékei az előírt követelményeknek¹⁰ megfelelnek. Amennyiben, mint a védjegyek esetében is, összehasonlítjuk a doménneveket a földrajzi árujelzőkkel, itt is gyakorlatilag azokat a hasonlóságokat és eltéréseket tapasztalhatjuk, mint a védjegyeknél. Az összehasonlításból kitűnik többek között, hogy a közös szerep ez esetben is az azonosítás, megkülönböztetés és az áruval, az előállítóval vagy az adott hellyel való összekapcsolás. A többi hasonlóság is megegyezik a védjegyek esetében felsoroltakkal: mind a doménnevekről, mind a földrajzi árujelzőkről nyilvántartás készül, de míg az előbbieket magánszervezetek kezelik, az utóbbi hatóságok vezetik, és a doménnevek egy magánszervezetek által irányított globális rendszerhez kapcsolódnak, míg a földrajzi árujelzőket területi szinten hivatalos szervek lajstromozzák. Számos országnévvel, helyiségnévvel és – szűkebben véve – földrajzi árujelzővel azonos doménnév létezik. Ami ez utóbbiakat illeti, a doménnév általában megfelel az oltalom alatt álló táj, helyiség nevének¹¹, vagy tartalmazhatja a földrajzi tájhoz, helyiséghez kapcsolódó termék nevét is.¹²

2.3. A doménnevek és a szerzői jog kapcsolata

A szerzői jog nehezebben hasonlítható össze a doménnevekkel, mint a védjegyek vagy a földrajzi árujelzők, mivel szerepük és jellemzőik teljesen eltérőek. Bizonyos érintkezési felület azonban észlehető e két terület között is. A szerzői jog a szellemi tulajdon azon területe, amely a szerzői művek, azaz bármely, az alkotó szellemi tevékenységből fakadó, az irodalom, a tudomány és a művészet területén létrehozott egyéni, eredeti alkotás – függetlenül

¹⁰ Vt. 107. § (1) bek.

¹¹ Pl.: www.armagnac.com

¹² Pl.: www.parmaham.com

attól, hogy az adott alkotás milyen műtípusban testesül meg – szerzőinek és az ún. szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultjainak védelmét szabályozza. A magyar szerzői jogi törvény¹³ szerint szerzői jogi védelem alá tartozik az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. A doménnév-regisztráció rendszerének sajátosságaiból adódóan a szerzői jog csak egy kis területe jeleníthető meg doménnév formájában. A doménnév korlátozott számú karaktersorból áll, tehát alapvetően nem testesít meg alkotást. Ahogyan például egy összetett védjegynél is csak a szóelem vagy a karaktersorozat szerepelhet doménnévként, egy egyéni, eredeti alkotás csak „szóként”, karaktersorozatként testesülhet meg egy doménnévben. Ezért a doménnév-regisztráció és a szerzői jog leginkább akkor tud érintkezni, amikor a regisztrálandó doménnév azonos egy szerzői jogi védelem alatt álló címmel, jelmonddal, esetleg egy idézettel vagy egy szereplő nevével. Megjegyzendő, hogy nem ritkán ez utóbbiak – párhuzamosan – védjegyoltalomban is részesülnek. Másik, leginkább elméleti síkon elképzelhető érintkezési felület az az eset, amikor egy doménnév eredeti és egyéni jelleggel rendelkezik, és ezáltal szerzői jogi védelemben részesül.

III. A doménnév-regisztráció és szellemi tulajdon közötti konfliktusok

Mint láttuk, a szellemi tulajdon és a doménnév-regisztráció között számos kapcsolódási pont lehetséges. A gyakorlatban ezek leginkább konfliktusok formájában nyilvánulnak meg, amelyekre többféle megoldás képzelhető el.

3.1. A konfliktusok eredete és kialakulása

A doménnév-regisztráció és szellemi tulajdon közötti konfliktusok terén a leggyakoribb a doménnév-regisztráció és a védjegyek lajstromozása közötti ütközés, ezért elsősorban a továbbiakban ezeket vizsgáljuk meg. Ugyanakkor a szellemi tulajdon egyéb formáival – földrajzi árujelzők, szerzői jog – való érintkezés is a legfeltűnőbb módon a jogvitákon keresztül jelenik meg. A doménnév-regisztráció és a védjegyek ütközése elsősorban a doménnevek és a védjegyek individualizáló funkciójára vezethető vissza. A doménnevek mint az üzleti azonosítók újabb fajtái szinte a kezdetektől konfliktusba kerültek a már régebb óta létező védjegyekkel. A doménnév-igénylők könnyen felismerhető, egyszerűen azonosítható címekkel szeretnék magukat minél könnyebben elérhetővé tenni az interneten, ezért általában saját nevüket, illetve szolgáltatásukra vagy honlapuk tartalmára utaló megnevezéseket választanak doménnévként. Így sok esetben már korábban lajstromozott saját védjegyeiket kívánják regisztráltatni a doménnév-rendszerben is, hogy ezáltal termékeik vagy szolgáltatásaik a világhálón keresztül is könnyen elérhetőek legyenek. Sokaknak kellett – és kell – azonban azzal szembesülniük, hogy az általuk kiválasztott doménnév már foglalt, azaz lajstromozott vagy közismert védjegyeiket más személyek már bejegyeztették doménnévként. Mivel a domén-regisztráció az elsőbbségi elv alapján történik, és a doménnév egy adott felső szintű domén tekintetében egyedi, azt csak egy, a „leggyorsabban reagáló” igénylő kaphatja meg, még akkor is, ha az érintett megjelöléssel azonos védjegynek több jogosultja is volt (pl. eltérő áruosztályok esetében ábrás vagy szóvédjegy).¹⁴ Az is előfordulhat, hogy a doménnév-igénylő maga nem is védjegyjogosult, hanem teljesen más okokból esett a választása erre a névre, illetve más jogok alapján érzi magát jogosultnak a név használatára. Többféle motiváció készíthet valakit arra, hogy más védjegyet doménnévként regisztráltassa. Amellett, hogy bizonyos esetekben mindkét fél jogosult lehet az érintett doménnevet illetően, gyakran előfordul, hogy az igénylőt elsősorban a haszonszerzés és a rosszhiszemőség

¹³ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.)

¹⁴ A kettős jogosultság esetének korai illusztrációja az Egyesült Királyságban tárgyalt Prince ügy: Prince plc v Prince Sports Group Inc (1998)

vezérli.¹⁵ A nemzetközi joggyakorlat a korábbi védjegyekkel azonos, rosszhiszemű domén-regisztrációkat általában védjegybitorlásként minősíti.¹⁶ A fentiekben leírt kellemetlen meglepetések azért érhetik a védjegyjogosultakat, mert a doménnév-regisztrációs rendszerek alapvetően az internet szellemének megfelelően gyors, egyszerű – és aránylag olcsó – eljárásokon nyugszanak, azonban ebből következően a megfelelő követelmények és ellenőrzések hiányában rendkívül gyakorivá váltak a visszaélések. A rosszhiszemű domén-regisztráció mögött több indíték is rejtőzhet. A legelterjedtebb valószínűleg az a helyzet, amikor valaki haszonszerzés céljából regisztráltatja doménnévként más védjegyét, majd ezt követően megvételre kínálja azt fel az eredeti jogosultnak („cybersquatting”). Előfordulhat az is, hogy egy versenytárs, egy volt alkalmazott vagy egy elégedetlen fogyasztó próbál ártani az érintett vállalatnak, vagy kihasználni annak jó hírnevét, piaci helyzetét. Ezekben az esetekben nem ritka, hogy az érintett védjegyet apróbb változtatással (pl. betűk felcserélése, kötőjel beékelése) használják a doménnévben, hogy így a kevésbé tájékozott vagy figyelmetlen, gépelési hibát elkövető felhasználót eltérítsék eredeti céljától („typosquatting”).¹⁷ Ez az eljárás egyértelműen rosszhiszemű magatartásnak minősül, aminek külön jelentősége van az UDRP vitarendezési eljárás szempontjából.¹⁸ A rosszhiszemű doménnév-regisztráció másik formája, amikor a védjegyet, közismert nevet szóösszetételként használják, akár semleges, akár pejoratív összefüggésben.¹⁹ A nemzetközi joggyakorlat általában azt a doménnevet, amelyik egy védjegyből és egy negatív kifejezésből áll, összetéveszhetőnek tekint az érintett védjeggyel.²⁰ Konfliktusok akkor is kialakulhatnak, ha a doménnév létezése megelőzi a védjegyet, vagyis amikor egy új védjegybejelentés tárgya egy már létező doménnév. Mindazonáltal, ha egy védjegy lajstromozására a doménnév-regisztrációt követően kerül sor, a doménnév-regisztráció alapvetően nem tekinthető rosszhiszeműnek.²¹ A fentiekben leírtakat a szellemi tulajdon egyéb formáira vetítve kitűnik, hogy a leggyakoribb konfliktusok más területeken is a „cybersquatting” vagy esetleg a „typosquatting” alakjában testesülnek meg. Számos jogeset vonatkozik a rosszhiszemű doménnévként regisztrált helyiségnevekre, földrajzi árujelzőkre, és elfogadott nézet, hogy szerzői jogot sért az, aki más alkotásának címét (pl. könyv²², műsor²³, folyóirat²⁴, szoftver²⁵) regisztráltatja doménnévként.

---

¹⁵ A rosszhiszemű doménnév-regisztrációval kapcsolatban egyik legelső vitás ügy a mára híressé vált Harrods ügy: Harrods v UK Network Services & others (1997) <http://www.weblaw.co.uk/artic05.php>

¹⁶ Ld. pl.: Playboy c. Giannattasio, Tribunale di Napoli, 2002.02.26, <http://www.interlex.it/testi/na020226.htm>

¹⁷ Google v. Sergey Gridasov FA0505000474816

¹⁸ Les Echos v. KLTE. Ltd, DFR2005-0012

¹⁹ Diageo plc v. John Zuccarini, Individually and t/a Cupcake Patrol, Case No. D2000 – 0996

Société Air France v. Virtual Dates, Inc, Case No. D2005-0168

²⁰ Wal-Mart Stores, Inc. v. Richard MacLeod d/b/a For Sale D2000-0662

A & F Trademark, Inc. and Abercrombie & Fitch Stores, Inc. v. Justin Jorgensen D2001-0900

De: a felhasználók nem asszociálják a negatív szóösszetételben használt védjegyet a védjegyjogosulttal:

Lockheed Martin Corporation v. Dan Parisi D2000-1015

McLane Company, Inc. v. Fred Craig D2000-1455

²¹ John Ode dba ODE and ODE - Optimum Digital Enterprises v. Intership Limited D2001-0074

De: ExecuJet Holdings Ltd. v. Air Alpha America, Inc. D2002-0669

²² A Tanácsadó Testület 01/2003. (I. 07.) Állásfoglalása a sorstalansag.hu domainnév regisztrációjával kapcsolatos igények teljesíthetősége tárgyában,

http://www.domain.hu/domain/tt/egyedi_allasfoglalasok/egyedi_allasfoglalasok_01_2003.html

²³ A Tanácsadó Testület 66/2000. (XI. 29.) Állásfoglalása A hetihetes.hu domainnév regisztrációjával kapcsolatos állásfoglalás-kérés tárgyában,

http://www.domain.hu/domain/tt/egyedi_allasfoglalasok/egyedi_066_2000.html

²⁴ : „Ecran noir” TGI Nanterre, 2000. 09.20 <http://www.juriscom.net/jpt/visu.php?ID=246>

²⁵ „Carview.com”, TGI Bobigny,, 2002. 06. 26., http://www.legalis.net/jurisprudence-decision.php?id_article=1053

3.2. Megoldások a konfliktusok kezelésére: szabályozás

A védjegyek és a doménnevek ütközésének rendezésében az egyik legnagyobb nehézség abból adódik, hogy a konfliktusok általában túllépik a hagyományos jogrendszerek lehetőségeit. A globális dimenziójú problémákra a területi szintű jogrendszerek nehezen tudnak megfelelő megoldást nyújtani. Ráadásul az idő és a költségek szempontját figyelembe véve a védjegyjogosultak számára gyakran célszerűbbnek tűnhet visszavásárolni a doménnévhez való jogukat, mint bírói úton próbálkozni jogaik érvényesítésével. Ebből kifolyólag kezdetben a konfliktusok nagy részét a felek egymás között oldották meg, azonban nyilvánvalóvá vált, hogy ez nem elegendő, és biztosabb megoldásokra van szükség. Az ütközések megelőzésére és visszaszorítására több téren is történtek lépések. A különböző nemzetközi és nemzeti tanulmányok eredményei rámutatnak arra, hogy a probléma megoldása egyrészt az egyes regisztrációs szervezetek szabályainak megfelelő kidolgozásában, másrészt a vitarendezési eljárások kialakításában rejlik. Ezenkívül néhány államban már a jogalkotás terén is megfigyelhetők válaszok, bár erre egyelőre még kevés példa van.²⁶ A konfliktusok kezelésének egyik megoldása lehet a regisztrációs szabályzatok szigorítása. Mint láttuk, a felső szintű doménekre vonatkozó szabályzatok doménenként eltérőek lehetnek. Míg egyes országokban például a regisztrációs szabályzatok tartalmazzák a bejegyzést többé-kevésbé megszorító rendelkezéseket, más szabályzatok nem szabnak meg semmilyen hasonló feltételt.²⁷ A leggyakoribb korlátozások közé sorolhatók az ún. tiltott névlisták, amelyek azokat a megjelöléseket tartalmazzák, amelyek egyáltalán nem delegálhatók doménnévként, vagy bizonyos szervezeteknek, intézményeknek vannak fenntartva.²⁸ Másik lehetséges – általában másodszintű domének esetében alkalmazott – megoldás, hogy egy adott domén igénylésekor az igénylőnek igazolnia kell a választott névhez való jogosultságát (pl. cég, kereskedelmi név, védjegy esetén).²⁹ Megjegyzendő, hogy a .pro domén esetében lehetőség nyílik arra, hogy a védjegyjogosultak letiltsák a védjegyükkel azonos doménnév regisztráltatását³⁰. Ugyanakkor általános problémát jelent, hogy a felső szintű domének regisztrációs szabályzatai nincsenek semmiféle összeköttetésben a nemzeti védjegyrajstromokkal, és a doménnevek regisztrációja előtt nem végeznek védjegykutatót. Megemlíthető ugyan Andorra példája – ahol egy védjegy doménnévként való használatához az andorrai Védjegy hivatal engedélyét kell kérni³¹ – azonban a nemzeti doménnév-regisztrátorok általában a nemzeti védjegy hivataloktól teljesen függetlenül működnek. Az elmúlt néhány évre visszatekintve megállapítható, hogy az egyes domén-regisztrációs szabályzatokat általában gyakori változások jellemzik. Az országok felső szintű doménjei tekintetében az első WIPO doménneves konzultációk eredményeképpen megfogalmazott ajánlások alapján a WIPO kidolgozott egy útmutatót³², amely tartalmazza azokat a nélkülözhetetlennek ítélt alapkövetelményeket, amelyek a doménnév-regisztráció során biztosítanak a szellemi tulajdon védelmét. Az útmutató elsősorban három területre összpontosít: a doménnév-regisztrációs megállapodás, a doménnév tulajdonosára vonatkozó információ összegyűjtése és az ahhoz való hozzáférhetőség, valamint az alternatív

²⁶ USA: „Anti-Cybersquatting Piracy Act” 1999.

Olaszország: A 2005-ben módosított Iparjogvédelmi kódex 22. cikke tiltja a más védjegyével azonos megjelölés doménnévként való regisztrálását. <http://www.parlamento.it/parlam/leggi/deleghe/05030dl.htm>

²⁷ Pl.: .info, http://www.nic.info/gateway/index_html

²⁸ Pl.: .hu, .eu, .fr, .re

²⁹ Pl.: .pro, .jobs, .gm, .tm.fr

³⁰ http://www.registrypro.pro/products_overview.htm

³¹ http://www.nic.ad/frances/comamarca_fr.htm

³² WIPO ccTLD Best Practices for the Prevention and Resolution of Intellectual Property Disputes, <http://arbiter.wipo.int/domains/cctld/bestpractices/index.html>

vitarendezési megoldások. Emellett a WIPO a 2000 augusztusában létrehozott ccTLD Program keretében többek között szellemi tulajdonvédelmi vonatkozású tanácsadással is támogatja a felső szintű országcódok doméneit adminisztráló szervezeteket. A magyar regisztrációs szabályzat is számos változáson ment keresztül 1997 óta. A Magyarországi Internet Szolgáltatók Tanácsa Tudományos Egyesülete által alkotott jelenlegi, 2005. március 1-től hatályos Domainregisztrációs Szabályzat³³ prioritásosként kezeli azokat az igényeket, amelyeknél a választott doménnév „a domain-igénylő számára vagy a domain igénylésre a domain-igénylőnek meghatalmazást adó számára, mint jogosult számára a lajstromozott védjegy (szöveges védjegy esetén a védjegyzetített teljes szöveg, ábrás védjegy esetén az ábrán szereplő teljes szöveg), mint karaktersorozat (szó, szavak)”. A szabályzat utalást tesz a szerzői jogok védelmére is³⁴. A korábbi rossz tapasztalatokból okulva az újabban létrejövő domének regisztrációs szabályzatai már általában egy átmeneti időszakkal indulnak be, amely alatt kizárólag bizonyos korábbi jogok jogosultjai, köztük a védjegyjogosultak vagy a szerzői jog jogosultjai regisztrálhatják doménneveket³⁵. Ez a módszer tehát elvben elsőbbséget biztosít a jogosultak számára, hogy bizonyos megjelöléseket (pl. védjegyeiket) doménnévként regisztrálhassanak. Más kérdés, hogy a prioritásos rendszeren belül általában szintén az „elsőbbségi” elvet alkalmazzák, ha tehát egy adott megjelölés tekintetében több jogosult jelentkezik az átmeneti időszakban, itt is csak az regisztrálhatja a doménnevet, aki a leggyorsabban bejelentette erre vonatkozó igényét és benyújtotta a megfelelő dokumentumokat.

3.3. Megoldások a konfliktusok kezelésére: vitarendezés

A domén-regisztráció és a szellemi tulajdon közötti konfliktusok rendezésére a leggyakrabban igénybe vett megoldás még ma is a hagyományos bírósági út, vagy az alternatív vitarendezés. A WIPO első doménneves konzultációja eredményeképpen közzétett zárójelentés alapján jött létre a doménnevek és a védjegyek közötti viták kezelésére szolgáló egységes vitarendezési eljárás, az UDRP, amelyet az ICANN 1999 decemberében vezetett be. Az UDRP hatásköre jelenleg a .com, .net, .org, .biz, .info és .name általános felső szintű doménekre terjed ki, valamint azon országcódok felső szintű doménjeire, amelyek önkéntes alapon vállalták az eljárás alkalmazását. Egyes felső szintű domének saját, de gyakran az UDRP-hez hasonló, vagy azzal akár párhuzamosan is alkalmazott eljárást vezettek be.³⁶ Általában a zárt, szponzorált domének külön vitarendezési szabályzatot és eljárást dolgoztak ki a doménnév regisztrálhatóságát érintő kérdések rendezésére.³⁷ Megjegyzendő, hogy a .pro domén esetében külön szabályzat van életben bizonyos szellemi tulajdonvédelmi vonatkozású viták kezelésére.³⁸ Magyarországon a Magyarországi Internet Szolgáltatók Tanácsa Tudományos Egyesülete Domainregisztrációs Szabályzatának értelmében a név delegálását megelőzően felmerülő jogviták tekintetében a Tanácsadó Testület, a delegálást követő jogvitáknál pedig az Alternatív Vitarendező Fórum, vagy az Eseti Választottbíróóság az illetékes. A Tanácsadó Testület több elvi állásfoglalást is kiadott a szellemi tulajdonjogok és a doménnevek

³³ <http://www.domain.hu/domain/szabalyzat.html>

³⁴ 2.2.1 A domain-igénylő a delegálni kért domain nevét a jogszabályok és a Szabályzat keretei között szabadon választja meg, ugyanakkor a lehető legnagyobb gondossággal tartozik eljárni abban a tekintetben, hogy az általa választott domain név, annak igénylése, illetve annak használata más személy vagy szervezet jogait (pl. névkizárólagossághoz fűződő jogát, személyiséghez fűződő jogát, kegyeleti jogát, szerzői jogát stb.) ne sértse. A domain-igénylőtől elvárható, hogy a domain név megválasztása előtt ellenőrizze a cégjegyzéket, illetve a védjegy adatbázist.

³⁵ Pl.: .info., biz, .eu, .in

³⁶ Pl.: .cat, .eu, .ca

³⁷ Charter Eligibility Dispute Resolution Policy

³⁸ Intellectual Property Defensive Registration Challenge Policy, www.registrypro.pro

viszonyáról.³⁹A legszélesebb körben alkalmazott vitarendezési eljárás, az UDRP, külön erre felhatalmazott fórumok⁴⁰, többek között a WIPO Vitarendezési Fóruma előtt folyik. Az UDRP rendelkezései szerint a panasztevőnek három együttes tényt kell bizonyítania. Első feltétel, hogy a kifogásolt doménnévnek azonosnak vagy megtévesztően hasonlóknak kell lennie a panasztevő védjegyével. Másodsorra, a panasztevőnek bizonyítania kell, hogy a másik félnek nincs semmilyen joga vagy jogos érdeke az érintett doménnévvel kapcsolatban. Végül feltétel annak bizonyítása is, hogy a doménnevet rosszhiszeműen regisztrálták és használták. Míg a védjegyek szempontjából a vitarendezési eljárás aránylag eredményesnek mondható, lényeges korlátot jelent, hogy kizárólag ez utóbbi oltalmi formára vonatkozik, de nem alkalmazható az olyan egyéb vitás esetekre, amikor doménnevek a szellemi tulajdon más formáival kerülnek összeütközésbe. A WIPO Vitarendezési Fórumának gyakorlata szerint az UDRP kizárólag akkor terjed ki a földrajzi megjelölésekre, árujelzőkre, amikor azok egyben védjegyyaltalom alatt is álltak⁴¹. A WIPO második konzultációs folyamata során ugyan kísérlet indult az UDRP hatáskörének – többek között a földrajzi árujelzőkre történő – kiterjesztésére, azonban a téma bővebb megvizsgálását követően a WIPO tagállamai 2002-ben úgy döntöttek, hogy a kérdés további vitát igényel. A téma továbbra is szerepel a Védjegy, Minta és Földrajzi Árujelző Állandó Bizottság napirendjén.

Összefoglalás

A szellemi tulajdon és a doménnév-regisztráció érintkezési felületei a vizsgált területek szerint eltérő mértékűek, de minden esetben fontos kérdéseket vetnek fel. Az eddigi tapasztalatok szerint a szellemi tulajdon és a doménnevek párhuzamos létezése csak úgy válhat konfliktusmentessé, ha sikerül egyensúlyt teremteni a szellemi tulajdonjogok által biztosított kizárólagos jogok és a regisztrációs szabadság alapelve között. A fenti tanulmányból kitűnik, hogy az egyes regisztrációs szabályzatok nagymértékű eltéréseket mutatnak, és a szellemi tulajdonjogok – elsősorban a védjegyek – és a doménnevek ütközése a szabályzatokban foglalt rendelkezések ellenére sem teljes mértékben elkerülhető. Az elővigyázatosságból megkövetelt regisztrációs feltételek megnehezítik ugyan a „kiberkalózok” számára a rosszhiszemű bejegyzéseket, azonban – többek között a megfelelő előzetes ellenőrzések hiányában – nem teszik azokat teljesen lehetetlenné. Konfliktusok tehát a biztonsági intézkedések ellenére is kialakulhatnak. Ilyenkor a bírósági út és az alternatív vitarendezési eljárások jelenthetik a megoldást.

---

³⁹ A Tanácsadó Testület 5/2000. (V. 24.) Elvi Állásfoglalása a delegálás visszautasíthatósága a mű sajátos címéhez, illetve a műben szereplő jellegzetes és eredeti alak elnevezéséhez fűződő kizárólagos szerzői jogok megsértése esetén tárgyában, http://www.domain.hu/domain/tt/elvi_allasfoglalasok/ea_05_2000.html

A Tanácsadó Testület 7/2000. (V. 31.) Elvi Állásfoglalása a Magyar Szabadalmi Hivatal által lajstromozott védjegyek, ill. a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz benyújtott védjegybejelentésben szereplő megjelölések domainnévként való választhatóságával kapcsolatos egyes kérdések tárgyában http://www.domain.hu/domain/tt/elvi_allasfoglalasok/ea_07_2000.html

⁴⁰ CPR Institute for Dispute Resolution, eResolution, The National Arbitration Forum (NAF), WIPO Arbitration and Mediation Center, Asian Domain Name Dispute Resolution Centre (ADNDRC)

⁴¹ Kur- und Verkehrsverein St. Moritz v. StMoritz.com D2000-0617

FC Bayern München AG v. Peoples Net Services Ltd. D2003-0464
City of Hamina v. Paragon International Projects Ltd D2001-0001